

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 74 (1989)
Heft: 1

Artikel: Stampa grafica els onns 80
Autor: Stutzer, Beat / Venzin, Gieri
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881927>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 01.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

S T A M P A
G R A F I C A
E L N N
O 8 O

B E A T S T U T Z E R

Translatau dil tudestg ed adattau per igl
Ischi da Gieri Venzin *

Pér dapi paucs onns ha la stampa grafica contemporana, silmeins quella esclusiva che ademplescha ils stregns criteris ch'ei vegni formulai danovamein ils davos onns, puspei contonschìu gronda peisa ed atenziun. En emprema lingia ei quei dad attribuir als artists sezs che han rescu-vretg quei medium che pretenda concen-traziun, preparaziun e fixaziun e che han empriu dad apprezzar quel, suenter ch'el veva giugau per ils biars dad els onns ora ton sco negina rolla pli. Tutenina denton ha la stampa grafica, aunc da cuort sbitta-da, entschiet a possibiltar novas enconu-schientschas e pusseivladads ch'ins veva gl'emprem giu empruau extensivamein ella pictura ni el dessegn. Quella affinitad per la stampa grafica, ch'ei carschida suc-cessivamein dapi l'entschatta dils onns 80, ei ida a pèr cun ina nova gruppa da passiu-nai collecziunaders, era dad editurs che han attribuiu cun lur serius engaschi alla midada da reputaziun digl art reproducìu, lu denton era da museums che han en-

tschiet a rimnar consequentamein la «no-va» grafica, e dad instituts dad exposiziun ch'han aviert quella ad ina vasta publici-tad.

La stampa grafica cun sia emprema culmi-naziun artistica duront il temps da Dürer e cun sia «levada» alla fin dil tschentaner vargau, cu ins ha schaffiu il tierm dalla grafi-ca artistica sedistanziand dalla grafica ap-plicada, cun la «renaschientscha» digl en-tagl entras Paul Gauguin, Edvard Munch ni entras ils expressiunists tudestgs, quella stampa grafica ei oz ella mesadad dil onns 80 da nies tschentaner en ina nova «fluri-zion» — suenter sia digren anetga naven dalla fin dils onns 60 che ha giu discreditau ella massivamein. Malgrad la clara «admo-niziun» dil filosof d'art Walter Benjamin, formulada gia ils 1936: «quei che va a per-der duront il temps dalla reproducziuna-bilitad dall'ovra artistica ei sia aura», vevan ins degradau l'ovra artistica, malcapend la pretensiun dalla democratisaziun digl art, ad ina clischa vita, nua che l'idea originala artistica stueva succumber. Ina produc-zion da massa directamein manica cun ediziuns nunsupportablamein aultas, tec-nicas anonimas, dallas qualas ils artists eran savens exclus, ed era prezis memia bass vevan degradau il fegl da stampa gra-fica ad in product estetic da consum ed ina decoraziun da preit en seria.

Johannes Gachnang constatescha ch'il dessegn, sco enzatgei segiramein auten-tic, seigi daventaus, en vesta a quei trend fatal, pli e pli centrals per las collecziuns da grafica, ed el numna sco exempel da para-da il cabinet da gravura d'irom a Basilea

(Basler Kupferstichkabinett). Quei exempel han auters instituts suandau, denton era collecziunaders privats che disfidavan, sco ils artists sezs, alla producziun inflaziunara da stampa grafica. Denton, era sche oravontut las versiuns da bienmarcau dil «Pop-Art» inundavan la fiera, deva ei, sco quei che Gleichnang constatescha, gia naven dalla mesadad dils onns 60 en Tiaratudestga ina cuntertendenza. Georg Baselitz, Markus Lüpertz e A.R. Penck, oz avanzai e titulai «babs» dils «Neuen Wilden», fagevan stampa grafica, da quels onns capeivlamein strusch risguardada. Viu aschia ha la stampa grafica — era sche quei ei generalisau empau — fatg in svilup principial dad ina grafica da reproducziun fatga senza carezia ad ina grafica cun pintgas ediziuns autorisadas digl artist, producidas e controlladas minuziusamein, ad ina tecnica perfetga savens sorprendentamein cumplicada, ad ediziuns e portafolios cumponi cun precauziun, nua che la mappa, la cassetta ni la scatla ei part dad ina concepziun entira: «In portafolio ei atgnamein ina cofra che cuntegn ina exposiziun. Jeu sun staus fetg impressiunaus dalla cofra da Marcel Duchamps che cunteneva tut sias lavurs, cun las qualas el saveva viagiar dad in liug a l'auter. En in portafolio cun 5-12 fegls sai jeu mussar alla glied, tgi ch'igl artist ei veramein», raquenta Peter Blum, in dils giuvens editurs che ha gronds merets per la nova reputaziun dalla stampa grafica. En lur exclusividad e preziusadad contonschan quellas pintgas ediziuns numeradas e limitadas strentgamein — ins observa

buc darar ch'ina ediziun vegn gia vendida a caschun dall'emprema presentaziun ni recumandaziun — in pign publicum, da cumperegliar cun quel d'in maletg, d'ina scultura ni in d'in dessegn, oravontut sch'il fegl dalla stampa grafica s'avanzescha pli e pli ad in unicat. In secund impediment per ina vasta publicitad ed ina gronda derasaziun dil messadi artistic ei «l'explosiun» dils formats ordinaris ch'ins sa constatar pli e pli, formats che van buca pli aschi tgunsch en mappas ni truchets, ch'ei, gia neu da lur preschientscha fisica, semeglionts a quels dad ina maletg. Era la stampa grafica ha la tendenza dad eleger formats monumentals e sedrezza aschia ad ina presentaziun en in museum, ina galaria ni ina casa publica. Entagls da l'enn ni litografias stravagant gronds enconuschein nus da A.R. Penck, Georg Baselitz, Jörg Immendorf, Jonathan Borofsky ni dils Svizzers Corsin Fontana, Josef Felix Müller ni Martin Disler, per numnar mo in per singuls exempels. Malgrad ch'igl-artist sedrezza senza dubi alla publicitad, refuse-scha el entras ina pintga ediziun ed in format «surdimensiunau» ina recepziun da massa, silmeins en la confruntaziun directa cun l'aura reacquistada digl original. Cheu arrivein nus ad in paradoxon, ina cuntradiziun: Dad ina vart ei il medium dalla stampa grafica gie implicitamein multiplicader dad ideas artisticas, da l'autra vart vegn quei caracteristicum «cumbattius» sapientivamein entras ediziuns exclusivas per in pèr paucs collecziunaders. Eva Korazija — Magnaguagno muossa vi sin quei sche ella scriva: «Che ils ar-

tists contemporans enqueran cun lur retschas da grafica, sco cun lur art insumma, il forum dalla publicitad, secapescha da sezez. Denton astgan ins sedumandar, sche la tendenza ad ina ediziun da grafica regulada commercialmein e quei che seresulta da quei, la reprivatisaziun da messadis e prestaziuns artisticas drizzadas alla publicitad, ei buc ina cuntradicziun. L'epoca dils «multiples» buc limitai ei vargada dapi varga diesch onns». Ed ella concluda che exposiziuns che muossien la grafica moderna alla publicitad seigien perquei pli e pli necessarias.

Igl ei da dumandar: Daco quella nova affinitad per la lavur da stampa grafica? Sabine Knust scriva leutier: «Tiels artist ei sesviluppau igl interess dad era sesurvire dallas pusseivladads d'expressiun ... dalla stampa grafica ... Per ils artists eran quellas ... in mied dapli per empruar motivs dalla

pictura ni sculptura ed aschia era contonscher ina publicitad pli gronda. El medem temps interessava ei els da contonscher novs resultats en in ulteriur medium che cunteneva ina fuorma pli ferma da decisiun (Festlegung) che per semeglia la fuorma pli intima dil dessegn.» Biars artists caztga il process da creaziun experimental, nua che la lavur intensiva cun in medium ch'ei per els forsa novs ed al qual els san s'avischinar senza squetsch, meina a resultats che laian alla spontanadad siu spazi, malgrad in process da produenziun fetg cumpliau, ni da l'autra vart, tier ils quals la fragilitad ed immediatad dil dessegn vegn menada en vials precis e concrets: Forsa alla fin attaschadad per ina lavur, nua ch'ei vegn iu en la resca, per differenza dalla intimitad dil dessegn ni dil maletg representativ adina curregibel, da s'exponer alla «stinadadad» dil material.

* da: Stutzer Beat, Druckgraphik der 80er Jahre, Bündner Kunstmuseum, Chur 1987, pag. 5-12